

НАШІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

УДК 81'37

«ЛЮБОВ ДО ВИШИВАНКИ МЕНІ ПРИЩЕПИЛА МІЙ КЛАСНИЙ КЕРІВНИК» (СТИЛІСТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ КООРДИНАЦІЇ ПІДМЕТА І ПРИСУДКА ТА ФЕМІНІТИВИ)

ДІЛЬНА

Оксана Андріївна,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри гуманітарної
освіти

Львівського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти;
вул. Огієнка, 18а, Львів,
Львівська область, 79007;

E-mail: dilnamartynyak@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7798-7374>

Oksana

DILNA,

PhD in Philology, Docent of the
Humanities Education Department of
Lviv Regional Institute of Post-Diploma
Pedagogical Education;

Ohienka St., 18a, Lviv,

Lviv region, 79007;

E-mail: dilnamartynyak@gmail.com

«Любов до вишиванки мені прищепила мій класний керівник», – саме так розпочала репортаж тележурналістка у День вишиванки. Чи є граматично правильним речення, у якому підмет *керівник* – це іменник чоловічого роду, а дієслово-присудок, ужите в минулому часі, має форму жіночого роду? Вочевидь, синтаксична конструкція засвідчує, що класним керівником журналістки була жінка. Можливо, щоби підкреслити стать особи, треба сказати «*моя класна керівничка*»? Чи все ж, незважаючи на стать, використати конструкцію «*мій класний керівник прищепив...*»?

Якщо іменник чоловічого роду вживають на позначення особи жіночої статі, але її ім'я не називають, то узгоджене

означення і присудок мають форму чоловічого роду [Волкотруб 2009, 104], наприклад: *Любов до вишиванки мені прищепив мій класний керівник*. Вказівкою на стать може слугувати ім'я, яке, виступаючи в ролі підмета, вимагатиме, щоби присудок стояв у формі жіночого роду. Означення матиме форму чоловічого роду, бо воно «в таких випадках узгоджується з назвою особи граматично» [Волкотруб 2009, 104]: *Мій класний керівник Зоряна Степанівна прищепила мені любов до вишиванки*.

Відповідно до стилістичної норми, речення «*Любов до вишиванки мені прищепила мій класний керівник*» є прийнятним лише в розмовному стилі мовлення або в художньому як прийом стилізації під просторіччя. У мовленні засобів масової інформації така конструкція недоречна, бо звучить стилістично знижено. Так само дещо фамільярною є словосполучка *класна керівнича*, якою активно послуговуються в розмовному стилі.

В офіційно-діловому стилі мовлення перевагу надають формам чоловічого роду навіть тоді, коли є жіночі відповідники в загальнонародній мові. Адже в діловому спілкуванні підкреслюють не стать людини, а службове й соціальне становище: *лаборант* Анна Петренко, *лікар* Марта Коваль, хоча є літературні відповідники *лаборантка*, *лікарка* [Пономарів 2000: 144].

Фемінітиви зі суфіксом *-к(а)* активно вживають у публіцистичному стилі, приміром: *Про це повідомила прокурорка Львівської області; Народній депутатці було неприємно це чути; Посолка Канади заявила*. Мовознавець О. Пономарів стверджував, що «форми з *-к(а)* слід уживати в художньому, публіцистичному і, безперечно, розмовному мовленні. Беззастережне перенесення на ці стилі рис офіційно-ділового свідчить про недостатнє засвоєння мовних норм» [Пономарів 2000: 144]. На думку мовознавця А. Капелюшного, ця порада різною мірою стосується різних видів журналістського тексту. Адже публіцистичний стиль має низку жанрових різновидів, близьких до книжного мовлення (скажімо, офіційно-інформативний, інформативно-діловий), і багато жанрових різновидів, близьких до розмовного мовлення [Капелюшний 2007: 170].

Недоречними і незвичними видаються похідники жіночого роду, які мотивовані назвами найвищих державних посад і наукових звань чоловічого роду: *президентка*, *прем'єрка*, *міністерка*, *професорка*, *ректорка*, *деканка* тощо. Головно це стосується офіційних ситуацій спілкування. А які фемінітиви утворимо від іменників *академік* та *член-кореспондент*?

Чинний «Український правопис» (2019) для творення фемінітивів, окрім звичного суфікса *-к(а)*, пропонує ще такі: *-иц(я)* (*верстальниця, порадиця*), *-ин(я)* (*продавчиня, філологиня*), *-ес(а)* (*дияконеса, поетеса*). Наразі вживані в мовленні засобів масової інформації новотвори на зразок *історикиня, математикиня, фахівчиня* тощо не є загальноприйнятими й нормативними для офіційного-ділового стилю мовлення.

Отже, обираючи між назвами чоловічого роду і незвичними фемінітивами, усе ж варто зважати на їхню доречність у конкретній мовленнєвій ситуації і можливе несприйняття співрозмовниками цих новотворів. Так само треба пам'ятати, що іноді координація підмета з присудком, яка суперечить граматичній нормі, має стилістичне навантаження, що є неприйнятним для офіційно-ділового стилю мовлення.

Волкотруб Г. Практична стилістика української мови. Тернопіль: Підручники і посібники, 2009.

Капелюшній А. Практична стилістика української мови. Львів: ПАІС, 2007.

Пономарів О. Стилiстика сучасної української мови. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000.

REFERENCES

Volkotrub, H. (2009). Practical stylistics of the Ukrainian language. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky (in Ukr.).

Kapeliushnyi, A. (2007). Practical stylistics of the Ukrainian language. Lviv: PAIS (in Ukr.).

Ponomariv, O. (2000). Stylistics of the modern Ukrainian language. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan (in Ukr.).